

ЕВРОПЕЙСКАТА ОТБРАНА и ГЛОБАЛНОТО ЗАТОПЛЯНЕ

Или

Как да преполовим отбранителните разходи в ЕС, като утроим техния ефект *)

Публикувана във в-к Капитал, 4 юли 2008

Д-р Соломон Паси 1)

През 1982, по повод Фолклендската криза, Маргарет Тачър припомни старата сентенция, че дипломатията без оръжия е като оркестър без инструменти. В тази терминология, съвременната отбранителна политика на ЕС прилича на оркестър от глухи музиканти с големи инструменти, но без диригент. Структурата на въоръженията в страните членки на Европейския Съюз все още отразява вековното наследство на европейски вражди. Европейските държави продължават по инерция да се въоръжават, като че ли ще се бият една срещу друга, а не заедно срещу общ неприятел. Ненужното дублиране и хаотичното разнообразие на въоръжения и техника в европейските партньори от НАТО прави европейските разходи за отбрана далеч по-малко ефективни от тези на САЩ.

Причината за това състояние е ясна. В отбраната нямаме обща политика на ЕС, и тя е оставена в националния периметър на 27-те страни членки.

Европа харчи за отбрана около 200 000 000 000 (200 милиарда!) евро годишно, което е около $\frac{1}{2}$ от американския военен бюджет. Но, както подчертава Резолюцията на Европейския Парламент от април 2002 (цитирана впоследствие от десетки европейски лидери) европейските разходи имат 5 пъти по-малък КПД от американските. Тоест, едно евро, похарчено от ЕС за отбрана върши работа, колкото 20 евро-цента, похарчени от САЩ. Очевидно за работата, която вършим стигат 40 милиарда, а останалите 160 милиарда евро годишно наливаме в климатичните промени.

Иначе казано, ако Европа достигне американската ефективност, всички ние в ЕС бихме могли да намалим отбранителните си разходи наполовина, като същевременно увеличим 2.5 техния ефект. Спестените 100 милиарда евро могат да намерят далеч по-добри приложения – за пълно изкореняване на световния глад или болести, образование, екология или за всяка друга от благородните каузи на ООН. Сиреч, тези 100 милиарда евро, вместо да подклаждат глобалното затопляне, могат да му противодействат ежегодно.

За България. Бюджетът на МО за 2008 е 1.3 милиарда лева. Тоест – ако имаме по-добра европейска координация – със 750 милиона лева можем да свършим 2.5 пъти по-добра работа в отбраната. А страни като България и Франция, които дават в ЕС най-голям процент от своя БВП за отбрана,

естествено са най-заинтересовани от спешно въвеждане на нови общо-европейски стандарти в отбранителната сфера. Българското правителство не трябва да се комплексира от съавторство на подобен мащабен проект. България първа започна, още през 1990, дискусиата за разпускане на Варшавския Договор и за разширението на НАТО на Изток, първа създаде Атлантически Клуб, а той предложи създаването на общата бригада за Югоизточна Европа. Тоест, нова българска инициатива не би дошла на празно място.

Предстоящото завръщане на Франция във военната организация на НАТО, както и започващото френско председателство на ЕС създават изключително благоприятна среда за **най-дълбоката форма на европейска интеграция – отбранителната.**

Още в края на 2007 Комисарят по индустрия и развитие Гюнтер Ферхойген предложи създаването на общ европейски пазар на въоръжения, който да оптимизира европейските харчове. Тази първа стъпка на Европейската комисия е похвална. Но дефинитивното решение е друго и то е заложено в Лисабонския договор. Трябва ни скок към ново качество. Страните членки на **ЕС трябва да се споразумеят как да прехвърлят отбранителната политика като компетенция на ЕС.** Съюзът следва да координира и синхронизира, под ръководството на нарочен **Комисар по отбраната**, политиките на близо 40-те държави от своята орбита (27 членки + Турция, Хърватия, Македония, Албания + Швейцария, Норвегия, Исландия, Лихтенщайн) както и да разпределя труда си с останалите две членки на НАТО – САЩ и Канада. Така ще реализираме огромни, но много разумни икономии от жива сила, ненужно въоръжение и техника, както и разходи, спестяващи стотици милиарди и глобално затопляне.

Създаването на обща европейска армия е неизбежно, но колкото повече го бавим, толкова по-дълго ще пропускаме ползи. В бъдещата европейска отбранителна политика ще трябва да отчетем, че общата сигурност е общо дело. Справедливо ще бъде да приемем **общ подход към отбранителното бюджетиране**, който: да признава отбранителните разходи за принос към бюджета на ЕС, както и да окуражава страните-членки да харчат за общата ни отбрана в граници, около средните за ЕС. Така ще избегнем излишното превъоръжаване, типично за някои страни-членки и ще насочим този ресурс в по-полезни посоки, за общото благо на евро-атлантическата общност и света. Изобщо, време е Швейцария, Швеция и ние на Балканите да престанем да се пазим от своите съюзници, а да се пазим заедно с тях.

Общата европейската отбранителна политика ще даде нов мощен стимул за изследванията и науката, ще консолидира парцелирания европейски отбранителен сектор и ще го направи по-конкурентен с американския.

С общата си отбранителна политика, общия отбранителен бюджет и общата европейска армия Евро-атлантическата общност ще се върне към корените си – европейските общности за въглища и стомана и НАТО, заченати през 1949,

за да преодолеят недоверието, да прекратят враждите и войните в Европа. Само така ЕС ще заеме полагаемото му се място в световните дела.

---

1) авторът е депутат от НДСВ и председател на Комисията по външни работи, министър на външните работи (2001-2005), подписал присъединителните Договори на България с НАТО и ЕС, Председател на ОССЕ (2004), Председател на СС на ООН (септември 2002, декември 2003), Почетен Президент и основател на Атлантическия Клуб в България (от 1990), д-р по математическа логика и компютърни науки.

*) Всички усещаме, че ЕС става все по-полезен за подобряване на ежедневието на обикновения европейец. Тази статия възникна в резултат от една либерална дискусия, възникнала в НДСВ: *докъде може да се простре положителното влияние на ЕС върху живота на гражданите?* Стигнахме да извода, че това влияние ще бъде безгранично, далеч отвъд сегашните ни представи за него. Тепърва ще въвеждаме стандарти, водещи към качество на живота, в борба с неговата противоположност – климатичните промени. Стига да искаме, и да не се плашим да искаме, можем да ускорим тези процеси. Лисабонският договор ще донесе и още една добра новина: законодателна инициатива вече получава и гражданското общество. Остава то да се възползва от това извоювано право.

Материалът е част от по-обширно съчинение на тема *Как да презаредим Европа*, дискусиите по което предизвикаха национална кампания, оглавена от европейския ни министър – за нов заряд в ЕС, за ново качество на живота.